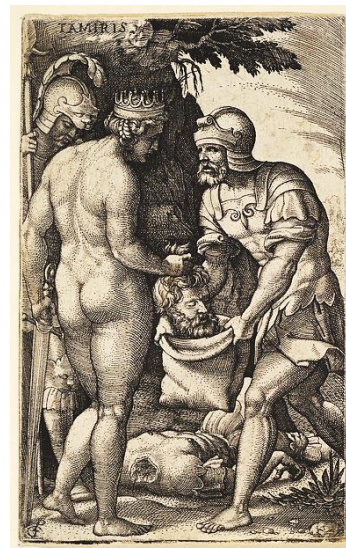

- 1 **Küsi üht sküütide hõimu.** Neid tunti hapendatud märapiima joomise ja sugupoolte võrdsuse poolest. Lahingus võitlesid nii mees- kui naisratsanikud. 530 eKr valitses hõimu kuninganna Tomyris. Herodotose jutu järgi kasutasid pärslased pettust, tappes paljud hõimu liikmed ja

võttes vangi Tomyrise poja, kes ennast tappis. Tomyris vandus kättemaksu: „Lahkuge mu maadelt nüüd ja kohe [...] või ma annan teile rohkem verd, kui te ära jaksate juua.“ Järgmises lahingus küsitavad hävitasid Pärsia väe ja tapsid kuninga Kyros II. Mahalõigatud pea kastis Tomyris vere sisse.

- 2 **Mis nime all** on läinud ajalukku 7. juunil 1238.a. Taanis Sjællandil saarel Taani kuninga Valdemar II ja Liivi ordumeistri Hermann von Balcki vahel sõlmitud kokkulepe? Sellega tagastati Taanile suurem osa valdustest, mille Mõõgavendade ordu oli 1227.a. hõivanud. Lepiti kokku halduskorraldus ning sõlmiti uus liit paganate maade vallutamiseks. See leping fikseeris rohkem kui sajaks aastaks Eesti jagunemise võõrvõimude vahel.

- 3 **Mida pidas** Albert Speer oma 1944.a alguses koostet esildises kõige olulisemaks Saksa tööstustoodangu artikliks, mida tootvaid tehaseid tuleb eriti hajutada, kaitsmaks liitlaste rünnakute eest? (Ka üks Briti analüüs jõudis samale järeldusele.) Huvitaval kombel veeti mõningaid selle artikli alaliike allveelaevadel Jaapanisse ja sealt toodi teisi samamoodi vastu, samal ajal päris arvestatava osa neid asju importis Saksamaa ühest neutraalsest riigist.

4 **Kes** oli see Muhust pärit (s. 1750 Võlla mõisas) kindral ja krahv, kes juhtis aastal 1808 operatsiooni, mille käigus Venemaa vallutas Rootsilt Soome? Ta abiellus 1777. a. Natalja Aleksejevaga (1758–1808), kes oli Katariina II ja Grigori Orlovi vallastütar. 1803–1807 oli ta Liivi-, Eesti- ja Kuramaa kindralkuberner. Osales 1805 Austerlitzi lahingus, kus pidi juhatama Vene-Austria vägede vasakut tiiba, kuid oli lahingu ajal purjus, mis aitas Napoleonil lihtsamini võita. Pärast Soome vallutamist sõlmis vaherahu, mida Aleksander I ei ratifitseerinud, vaid saatis küsitava erru. Suri 23. augustil 1811 Koluvere lossis.

- 5 Pildil on Tallinna Polütehnilise Instituudi kauaaegne professor ning õhtu- ja kaugõppeprorektor, korvpalliklubi „Kapa“ üks asutajaliige – legendaarne number 4, Riigikogu VII ja VIII koosseisu liige, Riigivapi III klassi teenetemärgi kavaler. **Kes?**

- 6 15. juunil 2015 möödus 95 aastat Eesti Vabariigi esimese põhiseaduse vastuvõtmisest. Ega sellest suvel suurt ei räägitud. **Millisele kahele kriteeriumile** pidi selles vastama hääleõiguslik kodanik? (1920.a. Põhiseadus, § 27).
- 7 India oli sovetipropaganda järgi ülimalt rahuarmastav riik, ometi osales ta mitmetes relvakonfliktides ja mitte ainult Pakistaniga. **Mis riigiga pidas India 18.-19. detsembril 1961 võiduka 36-tunnise sõja?** Samal ajal oli Indias juhtumisi visiidil tollane N. Liidu ÜN Presiidiumi esimees L. Brežnev. India vallutas ca 4000 km² territooriumi, kaotas langenutena erinevail andmeil 22-35 sõdurit (vastased 30-32). Sõda kutsus esile mitmeid rahvusvahelisi proteste. ÜRO julgeolekunõukogus tõsteti selle sõja järel üles küsimus India-vastastest sanktsioonidest, kuid N. Liidu veto tõttu mingit tõsist arutelu ei toimunud. Diplomaatilised suhted sõja osapoolte vahel taastati 1974-pärast suuri poliitilisi muutusi kaotajariigis. Kuni 1987 olid vallutatud alad keskvalitsusele alluv liiduterritoorium, siis moodustati seal osariik.
- 8 USA ajakiri Time valib Aasta inimest aastast 1927. Enamasti on see läinud üksikisikule, mõni kord ka suuremale grupile või ka nt arvutile (Aasta masin, 1982). Neljal korral on tiitel läinud kahasse, esmalt 1937 abikaasadele Chiang Kai-shek ja Soong Mei-ling, viimati 1998-Bill Clintonile ja Ken Starrile. **Kes olid** aga presidentide Nixoni ja Reagani paarilisteks vastavalt aastail 1972 ja 1983-üks neist kaasmaalane ja teine antipood?
- 9 Fotol on mees, kellel olid aastal 2005 kas piisavalt „suured munad” või siis liiga vähe mõistust. Igatahes esitas ta end toona Keskerakonna parteikongressil erakonna esimehekandidaadiks Edgar Savisaare vastu. Teo mõttetusest räägib tema poolt saadud häälte arv-89 häält Savisaare 1008 vastu. Praegu tegutseb laia haardega ärimees peamiselt tuuleenergia valdkonnas, kuid talle kuulub ka radikaal-rahvuslik Nõmme raadio. Samuti oli veel hiljuti tema omanduses pesubränd BonBon Lingerie, millise müügiesindajana Venemaal töötas riigireetur Dresseni abikaasa Victoria Dressen. **Kes on see „huvitava” taustaga mees?**

10

Mida küsib Läti kaitseministeeriumi esindaja Toomas Hendrik Ilveselt Ieva Kupce eest vastu?

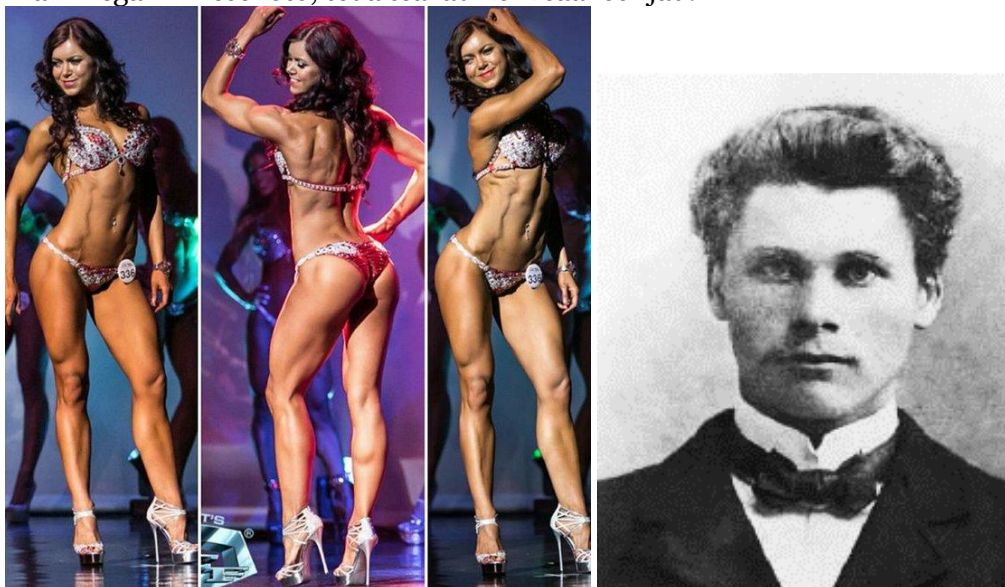
11 Eesti naturaalse siidri tootjate turgu valitses aastaid Jaanihanso talu siidrikoda. Nüüdseks on neile turule tekkinud arvestatav konkurent, kellega tõsi küll saadakse väga hästi läbi, sest konkurendi siider valmib oma tööstuse püstitanemiseni just Jaanihanso siidrikojas. Tartu tuntud kõrtsi Naiiv vedajate poolt loodud siidrikoja tuntuim toode on praegu Kratt, lisaks pakutakse veel ka kuiva, kerge aroonianüansiga siidrit Ronja, maasikast poolkuiva Juunit ja magus-kanget õunasiidrit Naaditaat. Küsitav tootja ise tituleerib end napsukojaks, sest unistus on kunagi minna siidritelt üle peenemate napsude nagu näiteks calvadosse tootmisele. **Millist** rahvuseeposest Kalevipoeg ja mujaltki tuntud **nime** kannab see Eesti napsukoda?

12 Tõenäoliselt teavad kõik, et maailma rikkaim ja tuntuim pealinnaga sama nime kandev supermodell on Adriana Lima. Meie küsime aga maailma üldse rikkaimaks (endiseks) supermodelliks hinnatavat, ühe riigi nime kandvat supermodelli, näitlejat, kirjanikku ja ärinaist. 1963. aastal sündinud kaunitar oli 1980-dail ja 90-dail 13 aastat järjest üks Sport Illustratedi Swimsuit issues'i modellidest. Aastal 2015 hindas Forbes tema varanduseks u 420 miljonit dollarit. **Kes on see edukas supermodellist ärinaine?**

13 Pärast Prantsuse revolutsiooni tabas Euroopat nähtus, mis on ajalukku läinud „rahvaste kevadena“ ja mille kulminatsiooniks olid 1848. aasta revolutsioonid paljudes Euroopa riikides. Üksteise järel teadvustasid rahvad oma olemasolu ja hakkasid arendama rahvuslikke liikumisi. Küsitava looming oli üks rahvuslike ideoloogiate lähtekohti. Tema teooria keskmes oli rahvuse mõiste, mida ta luges inimesi edasikandvaks teguriks. Seejuures hindas ta eriti kõrgelt keele rolli: „Sest vaid oma keeles saab inimene ehtne olla.“ Ta kogus ja uuris aktiivselt rahvaluulet. **Kes on see** Kanti õpilasest kõrge kirikutegeplane, saksa kirjanik ja filosoof (1744-1803)? Postmargile on ta paigutatud nii DDR-is kui ühinenud Saksamaal.

14 Lisaks Järsumäe Virvele on Kihnu saarel veel tublisid naisi. Üks neist sai 2015. aastal Londonis ülemaailmsel fitnessi- ja moevõistlusel WBFF (World Beauty Fitness and Fashion) Fitness Modeli kategoorias kolmanda koha. **Mis on selle Kihnu neiu nimi?** Abiks on üks sama perekonnanimega inimese foto, teda teavad kõik saalisolijad.

15 Kuulete Ivo Linnat koos Rock Hotelliga esitamas laulu „Teesklus“. **Keda Iff kaverdab?**

- 16 See liblikas (*Aglaia urticae*) on üks tavalisemaid Eesti päevaliblikaid, kes lendab varakevadest saati, ühe esimese kevadliblikana, kuna talvitub valmikuna. Ta võib suve jooksul moodustada kolm põlvkonda. Röövik toitub nõgestel, millele viitab ka tema ladinakeelne liigiepiteet *urticae*. Mis nime see liblikas kannab?

- 17

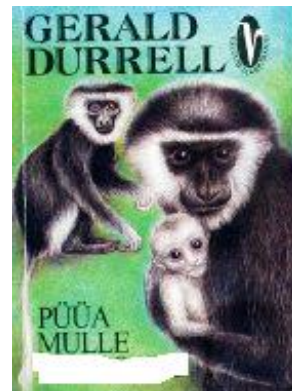
Sõnal seen on mitu sünonüümi. Üks neist oli seene, eriti puraviku tähistajana laialt levinud XX sajandi keskpaigani, Lõuna-Eestis veel tänagi. Küsitav sõna on ametlikult seeneperekonna *Gyroporus* eestikeelseks nimeks, millest Eestis kasvab sini***-ülendi kollakas puravikuline, mis katsumisel ja murdekohtades värvub kiiresti siniseks. Mis seen on pildil?

- 18

Nende Aasia ja Aafrika kõrbetes elavate pisinäriliste pikkus küündib vaid mõne sentimeetrini, kuid nad on kohati suutelised arendama ratsahobustega võrreldavat kiirust. Välimuselt meenutavad nad aga pigem mikrokängurusi. Mis loomad?

- 19 Meie looduses kasvab neid puid kaks liiki, kuid aedades tublisti rohkem. Rahvapäraste nimetuste hulgas on hundi õõnapuu, piipuu ja takispuu. Sinise *** nimetus sadakoorne viitab küsitava koorele omasele kestendamisele ja lipendamisele. Teaduskeelne perenimetus *Lonicera* tuleb Saksa botaaniku Adam Lonitzeri nimest. Hariliku *** puit on väga tugev, aga oksad pole kuigi jämedad, mistõttu on puitu kasutatud väiksemate, aga tugevust vajavate puitriistade osade valmistamiseks, nt süstikute, kangasugade piide, heegelnõelte, aga ka rehapulkade ning saapatikkude tegemiseks. Samuti on tema puidust tehtud jalutuskeppe. Peamiselt on nad ilupuud, küll head meetaimed, kuid viljad üldjuhul süüa ei kõlba ja ega linnudki neid armasta. Söödav on vaid üks erandlik liik või pigem teisend. Mis puu?

- 20 Pildil olev kirki puna*** elab Sansibari saarel Tansaania. Aafrikas elavad ka rohe*** perekond ja mustvalge lihtsalt *** perekond. Seitse perekonda elab aga Aasias. Gerald Durrell käis neid oma loomaaia tarvis otsimas Sierra Leones. Kuidas seda pärdikut kutsutakse? Ootame üldnime sellele pärdiklaste alamsugukonnale. (1996)

21 Küsime juba alates 1958. aastast looduskaitse all olevat poolsaart Harjumaal Anija vallas Soodla külas. Poolsaar asub Soodla jõe suudmes ja on pindalaga 1,3 ha. Tegemist on maastikuvormilise üksikobjektiga, kus kasvavad kenad männid. Poolsaar või ka kungas kannab sama nime, mida üks tuntud tegelane Eesti kirjandusteosest ja filmist. **Kelle nime see looduskaitsealune sisemaal asuv poolsaar kannab?**

22 Ehtsaid Vana-Egiptuse obeliske ja sfinkse leiab mitmel pool Euroopas, samas autentseid Egiptuse templeid on väljaspool Egiptust ainult üks-2. saj eKr pärinev Debodi tempel. See annetati sellele riigile tänutäheks suure panuse eest Aswani paisu alla jäävate muististe (sh Abu Simbeli kompleksi) päästmisel ja teisaldamisel. **Millises Euroopa pealinnas see asub?**

23 1962 aastal puhkesid selle Venemaa linna elektriveduritehases (logo pildil) rahutused, seoses terava toiduainepuudusega ning liha- ja piimatoodete hinna 30% tõusuga. Kusjuures vahetult enne seda oli veel töölistel tõstetud 1/3 võrra norme. Rahumeelselt alanud protestid kulmineerusid 2. juunil, kui töölisel liikusid ühtses kolonnis tehast täitevkomitee hoone ette (meeleavaldajaid oli u 5000). Närvid kaotanud miilits ja appikutsutud sõjaväeosa avas tule üle demonstrantide peade, mille tagajärjel sai surma mitu puude otsast üritust jälginud last, puhkes üldine paanika ja surma sai ametlikel andmetel 26 inimest, haavata üle 80. 116 protestijat arreteeriti ja neist 7 mõisteti riigipöördekatse pärast surma. Kogu juhtunu mätsiti pea 30 aastaks kinni. **Millises 1805. aastal asutatud, umbes 170 000 elanikkonnaga linnas need traagilised sündmused juhtusid?**

24 See on suurim teadaolev mageveeline märgala maailmas kattes ca 150 000 ruutkilomeetrit. **Nimetus?**

25 See 880 km pikkune Väike-Aasia jõgi suubub Egeuse merre iidse Mileetose kohal. Jõe meie jaoks tuntuim nimi oli ühtaegu ka üks Vana-Kreeka jõejumalaid. Lisaks geograafiale on see nimetus tuntud ka kunstiajaloost. **Mis jõgi see on?**

- 26 Üks 7. juulil 2015 toimunud OM-kvalifikatsiooniturniiri kohtumine jalgpallis tõi kaasa kõigi aegade suurima skoori rahvusvahelistes koondiste kohtumises, 46:0. Võitjate poolt lõi Jean Kaltack 16 väravat. **Kes võitis keda?** Näete ka osaliste lippe.

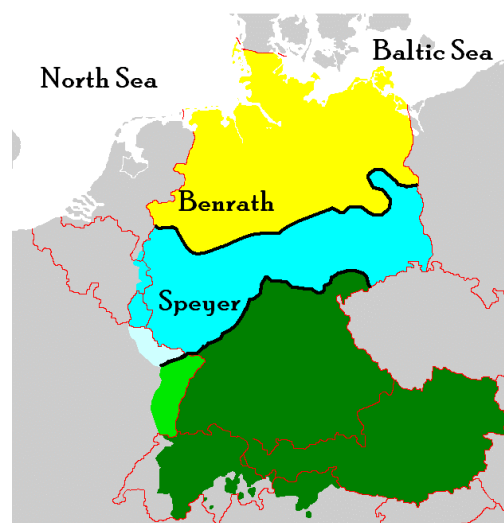
Kes on see „arvamusliider“? Mõned tema veebruari alguse kirjutises käsitletud teemad: *Mis teeb naised paksuks? Miks olid 2. veebruaril lipud väljas? Miks arvamusliider ei saa teenetemärki? Põgenikelaine toob ühiskonda lõbujanu.*

- 28 Need kaks juudisoost kommunistist literaadi poega emigreerusid koos perega pärast Hitleri võimuletulekut N. Liitu. Erinevalt paljudest teistest, seda peret ei represseeritud, vastupidi-vennad said päris korraliku hariduse ning tõusid mõlemad hiljem DDRis kõrgele kohale. Vanem vend (1923-2006) oli 1953-1986 Stasi välisluure ülem, asjatundjate arvates üks aegade väljapaistvamaid luurejuhte. Nooremast vennast (1925-1982) sai hinnatud filmilavastaja (tuntuim film-*Goya ehk tunnetuse raske tee*), alates 1965 kuni surmani oli ta DDRi Kunstide Akadeemia president. **Mis oli nende vendade perekonnanimi?**

- 29 Küsime veebipõhist suhtluskeskkonda, milles on kombineeritud meelelahutus, uudised ja sotsiaalne võrgustik. Sellele loovad sisu registreeritud kasutajad, kes teevad erinevaid postitusi ning hääletavad nende poolt või vastu, muutes nende positsiooni ja tulemust. Niiviisi toimub esilehe pidev uuendamine värske materjaliga. Veebisait koosneb mitmetest erineva temaatikaga alamlehekülgedest ehk *subreddititest*. Mõned läbivad teemad: mängud, filmid, filosoofia, teadus, uudised, kunst, muusika jpm. Küsitava veebisaidi asutajateks 2005. aastal olid äsja Virginia Ülikooli lõpetanud Steve Huffman ja Alexis Ohanian. Keskkond reklaamib end kui *The front page of the internet*. Näete ka keskkonna logo. **Kuidas seda suhtlusvõrgustikku nimetatakse?**

- 30 Mida eraldavad nn Benrathi ja Speyeri joon (*Benrather linie, Speyerer linie*)? Märksõnadeks on Benrathi puhul *tegema* ja Speyeri puhul *õun*. Ka Eestis võib samalaadseid jooni tõmmata, olulisemad neist kulgevad enam-vähem Mõisaküla-Viljandi-Suur-Emajõe ülemjooksu-Varnja ning Alajõe –Sonda-Vergi sihis. 1 p, kui nimetate valdkonna, kus Benrathi ja Speyeri joon tarvitusel on.

31 Eesti arstidel on selle probleemi korral võimalik välja kirjutada neljal erineval toimeainel põhinevaid ravimeid. Konservatiivsed eestlased eelistavad aga üht 20 aasta eest patenteeritud toimeainet, mille esineb sageli kõrvaltoimeid ja mis ei ole väidetavalt sugugi kõige parem antud probleemi lahendamiseks. Tadalafiil, Vardenafiil ja Avanafiil on vähemalt sama tõhusad ja vähemate kõrvalmõjudega, kuid 74% kogu Eesti selle valdkonna ravimimüügist moodustavad siiski just küsitaval toimeainel põhinevad ravimid. **Millist toimeainet eelistatakse ja mille raviks?**

32 Küsitav oli läti-briti sotsiaal- ja poliitikateoreetik, filosoof ja ideeajaloolane, keda laialdaselt peetakse oma põlvkonna briti juhtivaks õpetlaseks. Ta oli jõuka juudi perekonna laps, puidutöösturist isa oli Leedus tegutsenud hassiitide õpetuse looja rabi Shneur Zalman'i otsene järeltulija. Lapsepõlve veetis ta Riias (pildil mälestustahvel kodumajal Alberta iela 2a), hiljem suunduti juhtima pereäri Pihkva lähedases Andreapol'is; 1917.a revolutsioonide ajal elas Petrogradis. Tundes kasvavat bolševike survet, asus 1920 Riiga, kuid kohates antisemitismi ja võimude tõrjumist, suunduti 1921 Suurbritanniasse. **Kes?** Sama initsiaali ja perekonnanimega tuntud isik teisest kultuurivaldkonnast elas enam kui saja-aastaseks.

33 Pärast seda, kui 15.sajandil leiutati Euroopas trükitehnoloogia, pidi maailm järgmist revolutsiooni trükiasjanduses ootama tervelt neli aastasada, aastani 1884. **Mis nüüd muutus?**

Henry Fordi autofirma Ford Motor Company ei leiutanud masstootmist ega koosteliini. Ta lihtsalt rakendas neid põhjalikumalt, sh pani koosteliini liikuma (konveier). Aga **milline autofirma** siis leiutas ja kasutas koosteliini enne Fordi? Nende aastast 1901 toodetud *Curved Dash* *** (***) *Kõverjoon*) väidetakse olevat esimene masstoodangu-auto, st kasutati koosteliini ja vahetatavaid osi. Pildil *** *10HP Tonneau* 1904.

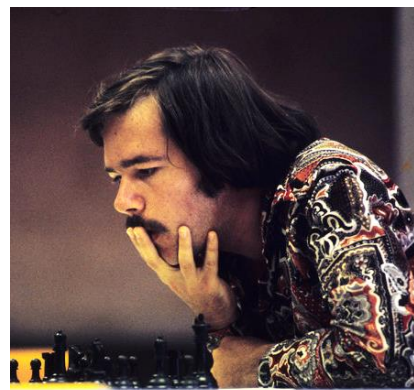
35 Alates ajakirja *Horisont* teisest aastakäigust (1968) hakkas Ustus Agur seal tutvustama/ arvustama ilmunud aime- ja ulmekirjandust. **Millise varjunime all ta seda tegi?** NB! Küsime nii ees- kui perenime! Perekonnanimi on füüsikatermin, mille võttis kasutusele nobelist Murray Gell-Mann, kes laenas nimetuse James Joyce'i romaanist *Finnegan's Wake*.

36

Kelle vastu mängis Paul Keres seda oma viimaseks jäänud partiid tegelikkuses? Tõsi, mängulaud oli teistpidi, nüüdseks on Narvaski vead parandatud. Pilt küsitavast maletajast on tehtud 1975. aastal, mil ka kõnealune partii aset leidis.

37

Tšetšeenia kurikuulsa valitseja Ramzan Kadõrovi nime on kuulnud ilmselt kõik. Baškiirias valiti aga XX sajandi baškiiriks Gabdrahman Kadõrov. Tegemist on sportlasega (1941-1993), 6-kordse maailmameistriga, kelle ka vastav alaliit nimetas ühe kitsama distsipliini XX sajandi parimaks. **Mis spordiala legend oli Gabdrahman Kadõrov?** See ala laiemas mõistes on Eesti üpris hinnatud ja populaarne, kitsamas distsipliinis võisteldi 1960-70-ndail ja siis ka pigem näidisvõistlustena, aga Poolas on Kadõrovi soni (*Czapka Kadyrowa*) riigi meistri rändauhind (originaali hoitakse muidugi muuseumis). Distsipliini nimetus-2 p, ala üldnimetus-1 p.

38

Kuigi oma kodumaa meistriliigas on see jalgpalliklubi katkematult pallinud juba aastast 1979 ei ole neil maa meistriks tulla veel õnnestunud. Küll on korra võidetud Liigakarikas ja isegi UEFA karikas. Sel sajandil pole Meistrite liigas alagrupiturniirile jõutud vaid kolmel korral. Klubi praegune esiväravavaht B. Leno jooksis 2011. aastal Meistrite liigas platsile mängus Chelsea vastu 19 aasta ja 193 päeva vanusena. **Nimetage see must-punast värvikombinatsiooni eelistav jalgpalliklubi.**

39

NBA klubi Orlando Magicu ajalugu on klubi koduleheküljel jaotatud järgmisteks etappideks. Algaastad, Shaq O'Neali ajajärk 1992-96, *küsitava* ajajärk 1996-1999, Tracy McGrady ajajärk 2001-2004, Dwight Howardi ajajärk 2004-2012. Praegu on klubil siis käsil nõ „rebuildimise” ajajärk. **Nimetage NBA staarmängujuht, kelle ajastu oli Magicus 1996-99?** Lisaks NBA finaalis mängimisele jäi tema karjääri suurimaks saavutuseks olümpiakuld Atlantast 1996. Peale Magicut jätkas ta mängimist Sunsis, Knicksis ja lõpetas 2007 aastal Heatis.

40

Mulluste (2015) kergejõustiku maailmameistrivõistluste edukaimaks riigiks oli seitsme võidetud kuldmedaliga Keenia. Sama palju kuldasid, aga vähem medaleid võitis Jamaica. Nimetage viimaste maailmameistrivõistluste **kaks edukaimat Euroopa riiki.**

41 Draamateater tutvustab seda näidendit järgnevalt: „Suure Papa jõukas majapidamises möödub ärev õhtu ja öö, millest saab tõerääkimise hetk nii pere noorele põlvkonnale kui ka vanadele. Ühtede elu triivib ummiku suunas alkoholi, rahuldumata kirgede ning armukadeduse tõttu, teistel haiguse ja endalegi tunnistamata jäänud tunnete tõttu. Kokkusaamise hind on kõrge, kuid hädavalik, et enesehävituslik käitumine ja mõttemaailm kuidagi peatada ning eluga edasi minna.“ 1958. aasta samanimelises ameerika filmis mängis Elizabeth Taylor Maggie rollis ühe oma suurtest filmiajalukku läinud osatäitmistest, Paul Newmani roll samas on ehk legendaarsemgi. 1991. aastal lavastas Kaarin Raid selle näidendi Ugalas (peaosas Ülle Kaljuste); 2014. aastal aga Ingomar Vihmar Draamateatris (kusjuures mängukohaks on Laitse Graniitvilla) Kersti Heinlooga peaosas. **Milline näidend (autor + teos)?**

42 Tallinna 21. keskkooli ansambli 'Taifuun' jälg Eesti muusikataevas oli umbes sama lühike nagu harilikul taifuunil Jaapani mere kohal. Ometi andis see tundmatu kooslus vähemalt kaks avaliku elu tegelast. Fotol juunist 1982 on nr.1 Emil Rutiku. **Kes on noormees nr 2?** Ta on osalenud ka Eesti karika-õistlustel mälumängus. Lõpetas 1988 lavakunstikooli ja töötas 1992. aastani Nukuteatris näitlejana ning praegu on rohkem tuntud muul elualal.

Kes keda maalis?

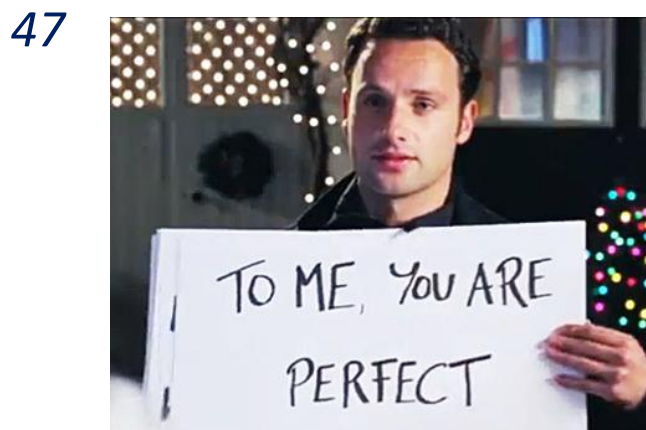
44 Piltidel on Eesti uuemas arhitektuuris lausa kultusliku maine saanud *Venna maja* Meriväljal (projekt 1975, valmis 1985). **Kes on selle autor?** Tegemist on meie ehituskunsti uuendusliikumise ühe juhtfiguuriga (sünd. 1938), viljaka arhitekti, teoreetiku ja õppejõuga, kes pälvis tänavu riikliku kultuuri elutööpreemia.

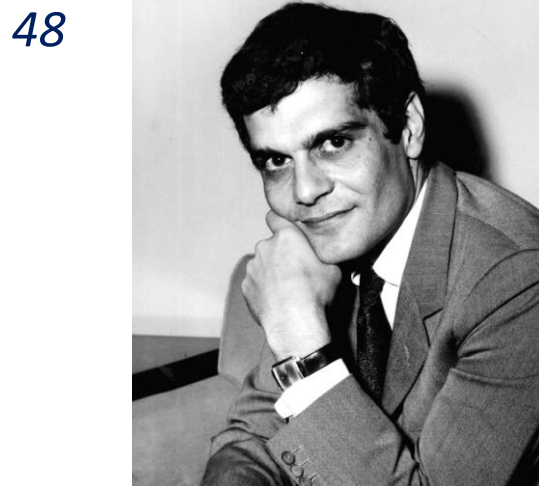
45 Kuulete üht tuntud Eesti operetiviisi Ott Raukase esituses. **Millisest operetist on see laul pärit ja kes on helilooja?** Helilooja loomingu väärtuslikumaks osaks on oreliteosed.

- 46 See 1979 Rein Aguri poolt Tallinna Nukuteatris lavastatud kultuslavastus valiti ka „100 Eesti parima teatrilavastuse“ hulka. Dramaturgia oli Mati Undilt, laulutekstit Juhan Viidingult. Muusika mängis sisse Ruja. Laval olid Hendrik Toompere, Urmas Alender, Harry Kõrvits, Maie Toompere, Malle Peedo ja Mare Mander. Leelo Tungal on meenutanud, et oli esietendusel absoluutselt veendunud, et kohe peale tüki lõppu viib KGB vähemalt pool truppi käeraudades minema. **Mis lavastus?**

Kuni 2010. aastani teadis Eesti filmisõber seda näitlejat peamiselt tänu tema „õnnetu armastaja“ osale romantilises komöödias „Love Actually“. Praeguseks on ta saavutanud aga maailmakuulsuse kehastades peaosalist ühes seriaalis. **Kes on see näitleja ja mis seriaalis kehastab ta peaosalist?**

Fotol on aastail 1932-2015 elanud mees, kelle sünninimi oli Michel Dimitri Chalhoub. **Millise nime all on ta rohkem tuntud?**

- 49 Mari Sobolev on küsitava 1960. a. sündinud kunstniku kohta kirjutanud, et ta on üks müstilisemaid tegelasi Eesti kunstimaastikul. Keegi ei tea, millega ta õigupoolest tegeleb. Ise tutvustas ta end mullu kui Eesti aktsionalisti, transmeedia aktivisti, ruumiinstallaatorit, 3D- esteetikut ja maalijat, kes kasutab ka varjunime Luminoso. Avalikkuse ette ilmus ta triumfaalselt juba 1980tel omanäoliste kollaažmaalidega (mitmed neist on leidnud koha Kumu uues püsiekspositsioonis). Viimastel kümnenditel on muuhulgas teinud mitmeid skandaalseid, pornograafia piirimail balansseerivad aga samas teravalt sotsiaalseid näitusi Vaal-galeriis ja mujalgi. **Kes on see „Eesti postmodernistliku kunsti isa“?**

- 50 **Mis nime** kannab 13. saj alguses Wolfram von Eschenbachi kirjutet kuulus rüütliromaan? Meil on seda ka eeposeks nimetatud, Rein Sepa tõlge ilmus 1989. Teos põhineb keldi folklooril, seal on muuhulgas juttu kuningas Arturi laudkonnast, *Püha Graali* otsingutest, vihjeid ja viiteid on teistelegi tuntud lugulauludele ning suuresti on see Chrétien de Troyes sama peategelasega lõpetamata graaliotsingute loo ümberjutustus. Kuulete muusikalist vihjet, aga olgu öeldud, et romaani ja muusikateose nimede kirjaipilt on veidi erinev, õigeks loeme siiski mõlemat.

- 51** Seda ca 1470-1528 elanud kunstnikku eriti ei hinnatud, kuni Saksa ekspressionistid ta avastasid. Ta ei huvitunud renessanslikest "moodsatest" ideedest, tema looming on teatud mõttes anakronistlik, laetud eksalteeritud emotsionaalsuse ja religioosse müstitsismiga, samas erakordselt värvitundlik. Töötas põhiliselt Mainzis, suri katku, kuulsaim teos *Isenheimi altar* (all) asub praegu Colmaris. Tema kodanikunimi olla olnud Neithardt või Gotherdt, **mis kunstnikunime all on ta tuntud?**

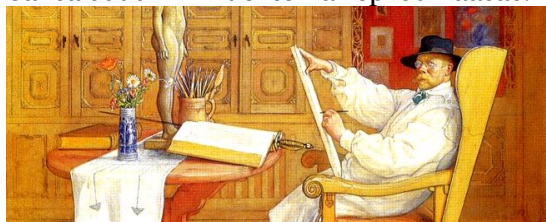

- 52** Nimetage tuntud filmirežissöör, kes on lavastanud ka ohtralt muusikavideosid. Filmilavastajana debüteeris ta 1992. aastal ulmeõudukaga „Alien 3“ ja seni viimane tema tehtud film „Gone Girl“ jõudis kinodesse 2014. aastal. Küsitav on ka ülipopulaarse telesarja „The House of Cards“ tegevprodutsent.

- 53** Millist sündmust on kajastatud sellel Rubensi maalil? Vastuseks piisab ühest nimest, mida võib leida ka Mati Undi loomingust.

- 54** See 1853-1919 elanud Rootsi kunstnik tahtis end ajalukku jäädvustada ennekõike monumentaalmaailijana. Neid õnnestuski tal teha päris mitmeid (nt Rahvusmuuseumis ja Kuninglikus Draamateatris), paraku pälvisid need pehmelt öeldes jaheda vastuvõtu. Samas saavutas ta tohutu menu oma Sundborni kodust elu kujutavate kitsimaiguliste akvarellidega. 1909 ilmunud albumit *Das Haus der Sonne* müüdi kolme kuuga üle 40 000 eksemplari, I maailmasõja ajal olnud väidetavalt igal teisel Saksa sõduril rindel tema reprod kaasas. **Kes oli see kunstnik, üks koomiksikunsti alusepanija?**

- 55** Kes laulab kelle luulet?

56 See Toivo Tootseni poolt loodud tegelaskuju sündis 1960. aastail kui Tootsen töötas ajalehes Säde. **Nimetage see** alailma sekeldustesse sattuv Kergemeele kooli õpilasest **koolipoiss**, kelle seiklustest pani Toivo Tootsen kokku mitu raamatut, koos poeg Tõnisega on neid sel sajandilgi juurde ilmutatud.

57 Plaanisime ajalooplokkis küsida maailma üht kuulsaimat duelli, kus Aaron Burr tappis Alexander Hamiltoni, paraku küsiti see eest ära. **Küsime siis hoopis tuntud USA kirjanikku** (1925-2012), kes on kirjutanud Burri literatuurselt meelevaldse eluloo/romaani (Burr, 1973)? Seal on üpris kesksel kohal Burri ja Hamiltoni duell ja selleni viinud vastuolud. Kirjanik on ennekõike tuntud poliitikat ja poliitikuid pilavate satiiridega (samas ka ise Kongressi kandideerinud), aga kirjutanud ka palju muud, nt Lincolni mastaapse eluloo (mis ka pigem romaan). Eesti keeles on temalt ilmunud Washington, Columbia ringkond (1972), Kuningat otsimas (1994).

58 **Kelle luuletus?** See keeruka saatusega Eesti viimase aja mõtteloo talletamises oluline mees lahkus meie seast 2. juunil 2014 74-aastasena. Tema esikkoogu *Tekstiraamat* ilmus 1972, teine-valikkogu-1999. Ta oli ka Eesti Kirjanduse Seltsi auliige.

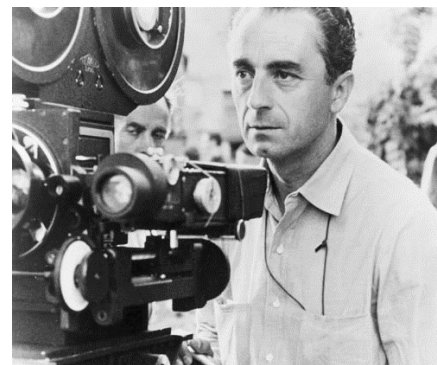
Halli Hundi laul

Olin hunt
kes puurist lasti
üleeile peale lõunat
kui ma hundilõhnast lahti
olin saanud sunnitud
õpetatud haukuma
liputama sabaga
käppa andma sitsima
ja veel muudki tegema
olin hunt
kes koerakarja

ringi jooksmas kasvatatult
urisema taltsutatult
hammustama käsu peale
nuusutlema litadega
naljatlema penidega jalga
tõstma
seal kus vaja
olin hunt
kes kõrvad lidus
koerakarjast läbi lidus
märkamata kurje pilke
hoiatavaid haugatusi

otse metsa poole sihtis
unustatud kodukanti
olin hunt
kes metsaserval
vaenulikke lõhnu kohtas
põõsa taga silmas silmi
näljaseid ja vihkavaid
aimas hundikarja iha
kustutada nälga ja viha
hundi moodi koera kallal
aimas taipas mõistis kõike
jooksis puuri tagasi

59 Selle 20. saj ühe väljapaistvama filmilavastaja kohta võib naljatamisi öelda, et tema eesnimi on kuulsamgi kui tema perekonnanimi. Majanduskõrgharidusega mees huvitus teatrist ja filmist juba tudengipäevil, 1940.-tel tegi koostööd Roberto Rossellini ja Marcel Carnéga. Maailmakuulsuse saavutas oma võõrandumist käsitleva triloogiaga Seiklus, Õö, Varjutus (1960-1962). Teda peeti lausa uue suuna rajajaks maailma filmikunstis, näitlejameisterlikkuse ja kaadrikompositsiooni ning montaaži sümbioosi loojaks. Hilisematest filmidest on tuntumad Blow Up ja Zabriskie Point (poolehoiuavaldus tarbimisühiskonna vastastele protestidele). Kes oli see, ka võõrandumise poeediks nimetatud filmilavastaja (1912-2007)?

60 See kuulus romaan ilmus 1927 ning on uurijate arvates nimeka kirjaniku kõige autobiograafilisem romaan-seda mitte sündmustiku, vaid hingeseisundi mõttes: jutustab keskeakriisil intellektuaali pettumusest tollase õhustikuga ning tema sügavast depressioonist. Ilmumisejärgselt kutsus esile üpris vastakaid reaktsioone, valdavalt siiski eitavaid (ka hääde tuttavate seas), seda süüdistati ebamoraalsuses. Romaan saavutas tohutu menu 1960.-70.-tel, sellest sai *meisterjuht psühhedeelilisele elamusele* ning omamoodi hipi-taskupiibel. Eestis on see ilmunud 1973, 1993, 2002. **Mis romaan see on ja kes on autor?** 2008 asutas Artemi Troitski Venemaal sellenimelise muusikaauhinna ning kuulete ka üht muusikalist lisavihjet.

Vastused

1	massageedid	KN	31	Sildenafil (Viagra), erektsoonihäired	JA
2	Stensby rahu	KN	32	Isaiah Berlin	KN
3	kuullaagrid	TK	33	Saadi laduda tervet rida korraga	JM
4	Friedrich Buxhoeveden	KN	34	Oldsmobile	JM
5	Raoul Üksvärav	AO	35	Naatan Kvark	TK
6	20 a. vana, 1 a. kodanik	JM	36	Walter Browne	KN
7	Portugal	TK	37	Mootorrataste jäärajasõit	TK
8	Kissinger ja Andropov	KN	38	Bayer Leverkusen	JA
9	Harry Raudvere	JA	39	Anfernee „Penny” Hardaway	JA
10	Ruhnu saart	IS	40	Suurbritannia, Poola	JM
11	Peninuki napsikoda	JA	41	T. Williams „Kass tulisel plekk-katusel“	IS
12	Kathy Ireland	JA	42	Artur Talvik	JM
13	Johann Gottfried Herder	KN	43	Lembit Sarapuu Aili Vint	JM
14	Kristel Klein	IS	44	Veljo Kaasik	TK
15	Bruce Springsteen	JA	45	Edgar Arro „Tuled kodusadamas	JA
16	koerliblikas	IS	46	Gulliver ja Gulliver	JA
17	päkk	AO	47	Andrew Lincoln „The Walking Dead”	JA
18	jerboa	JA	48	Omar Sharif	IS
19	kuslapuu	KN	49	Raul Rajangu	TK
20	koolobus	JM	50	Parzival	TK
21	Gabrieli poolsaar	JA	51	Matthis Grünewald	TK
22	Madrid	TK	52	David Fincher	JA
23	Novotšerkassk	JA	53	Phaetoni langemine	IS
24	Pantanal	JM	54	Carl Larsson	TK
25	Meander	TK	55	Priit Pedajas - Marie Under	JM
26	Vanuatu võitis Mikroneesiat	IS	56	Jõhvi Joosep	JA
27	Madis-Ulf Regi	IS	57	Gore Vidal	TK
28	Wolf	TK	58	Jaan (Johnny B) Isotamm	TK
29	Reddit	JA	59	Michelangelo Antonioni	TK
30	ülem-, kesk- ja alamsaksa	TK	60	Hermann Hesse, Stepihunt	TK

Küsimused: Jaan Allik, Toivo Kreek, Jaanus Moppel, Koit Nook, Aare Olander, Indrek Salis

